

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ÜÇÜNCÜ DAİRE

SOYLU – TÜRKİYE
(Başvuru no. 43854/98)

KARAR

STRAZBURG

15 Şubat 2007

*Bu karar AIHS'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen şartlarda kesinlik kazanacaktır.
Ancak, şekle ilişkin değişiklik yapılabilir.*

USUL

Dava, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") eski 25. maddesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, bir Türk vatandaşı olan Mehmet Soylu ("başvuran") tarafından, 22 Temmuz 1998 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") yapılan başvurudan (no. 43854/98) kaynaklanmaktadır.

OLAYLAR

DAVA OLAYLARI

Başvuran 1954 doğumludur ve İstanbul'da yaşamaktadır. Başvurusuna neden olan iddia konusu olayların meydana geldiği tarihte Nurettin köyünde yaşamaktaydı. Dava olayları taraflar arasında ihtilafıdır ve aşağıdaki gibi özetlenebilir:

A. Başvuranca sunulduğu şekliyle olaylar

Başvuran, Nisan 1994'e kadar o zaman olağanüstü hal bölgesinde yer alan Mardin ili Malazgirt ilçesine bağlı Nurettin köyünde yaşamaktaydı. 1994 yılında terörist faaliyetler bu bölgenin başlıca sorunuydu. 1980'lerden beri bölgede güvenlik güçleri ile Kürt özerkliğini destekleyen bir kısım Kürt nüfusu; özellikle de PKK (Kürdistan İşçi Partisi) üyeleri arasında şiddetli bir uyuşmazlık sürmekteydi. Köyde yaşayanlara köy korucusu olmaları için güvenlik güçleri tarafından baskı yapılmaktaydı.

27 Kasım 1993 tarihinde askerler, maskeli kişilerle birlikte Nurettin köyüne baskın yapmıştır. Halkı köy meydanında toplamış ve devlete köy korucusu olarak hizmet etmeyi reddetmeleri halinde evlerini yakmakla tehdit etmişlerdir. On beş genç erkeği dövmüşlerdir. Sonrasında askerler yirmi ev seçmiş ve bunlara beyaz bir toz attıktan sonra ateşe vermişlerdir. Başvuranın kardeşi ve kuzenine ait evler tamamen yanmıştır.

Bu olaydan sonra köylüler güvenlikleriyle ilgili endişe içinde yaşamaktaydı. Bazıları köyü terk etmiş, başvuranın da dahil olduğu kesim köyde kalmayı tercih etmişti. Güvenlik güçleri halkı köy korucusu olmayı kabul etmeye zorlamak amacıyla haftada iki-üç defa köye gelmekteydi.

Nisan 1994'te yaklaşık otuz ailenin reisleri köy korucusu olmayı baskı altında kabul etmiştir. Ancak yeni alınan bu korucular da devletin koruması altında her gün sekiz-dokuz ev yakmıştır. Başvuranın evi de yakılmış, bu da onu ve ailesini köyü terk edip Malazgirt ilçesine yerleşmeye zorlamıştır. Bu arada köy korucuları başvuranın tarlasını işlemiş, evinden geriye kalan eşyalarını kullanmış ve ona ait kavakları kesip satmışlardır. Başvuran maddi sorunların üstesinden gelememiş, iş bulup geçimini sağlamak için İstanbul'a taşınmıştır.

17 Nisan 1998 tarihinde başvuran Malazgirt Kaymakamlığı'na bir dilekçe ile başvurmuş ve köyüne geri dönmek için izin istemiştir. Şehirde ailesinin geçimini sağlayamadığını ve köydeki tarlalarını ekip kullanmak istediğini belirtmiştir. Kaymakam başvuranın talebini İlçe Jandarma Komutanlığı'na iletmış ve aynı zamanda kendisine Konakkuran Jandarma Karakolu'na başvurmasını tavsiye etmiştir. Başvuran sözkonusu karakola gitmiş, ancak karakol komutanı köye tekrar yerleşme isteğini geri çevirmiş ve bir askere başvuranı binadan çıkarmasını emretmiştir.

B. Hkmete sunulduğu Şekliyle olaylar

Başvuran Nurettin köyünü güvenlik güçleri veya köy korucularının baskısıyla değil kendi rızasıyla terk etmiştir.

19 Temmuz 1997 tarihinde başvuran Malazgirt Başsavcılığı'na Nurettin köyündeki korucuların malını rızası dışında kullandığı yönünde şikâyetle bulunmuştur. 1994 yılında köyü terör olayları nedeniyle terk ettiğini ve ayrılışından sonra köy korucularının evini ve mlkn tahrir ettiğini iddia etmiştir. Bu nedenle köy korucuları hakkında cezai işlem yapılmasını ve uğradığı zararların tazmin edilmesini Savcı'dan talep etmiştir. 9 Aralık 1997 tarihinde Savcı başvuranın eşyalarını Nurettin köyünden Malazgirt ilçesine nakleden A.K.'nin ifadesine başvurmuş, A.K. başvuranın evinin zarar görmemiş olduğunu belirtmiştir.

Başvuran Malazgirt Cumhuriyet Savcılığı'na ilettiği 10 Mayıs 1998 tarihli başka bir dilekçe ile babasına ait tarlanın köy korucusu Z.P. tarafından izinsiz olarak ekildiği yönünde şikâyetle bulunmuştur.

20 Ağustos 1998 tarihinde Başsavcı görevsizlik kararı vermiş ve dava dosyasını Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun gereğince Malazgirt İlçe İdare Kurulu'na sevketmiştir. Kurul tarafından tayin edilen bir müfettiş tarafından başvuranın iddiaları hakkında bir soruşturma yürütülmüş, Z.P. dahil altı köy korucusu sorgulanmıştır.

30 Haziran 1999 tarihinde Malazgirt İlçe İdare Kurulu Nurettin'deki altı köy korucusu hakkında kovuşturma başlatılması için izin talebini reddetmiştir.

8 Kasım 1999 tarihli bir kararla Van Bölge İdare Mahkemesi, İdare Kurulu kararını bozmuş ve köy korucuları hakkında, iddia edilen fiillere uyan TCK'nın 516. maddesi uyarınca kovuşturma başlatılmasına izin vermiştir.

1 Mart 2000 tarihinde Malatya Ağır Ceza Mahkemesi suçlanan köy korucularını dinlemiş, korucular iddiaları reddetmiş, başvuranın iftira attığını ne srmştir. Başvuranın PKK'nın dağ birliğinden olduğunu, bu yüzden kendilerine husumet beslediğini iddia etmişlerdir. Ayrıca başvuranın köyde üç bin ağaca ve altı yüz dönüm tarlaya sahip olmadığını belirtmişlerdir. Ağaçlar başvuranın kardeşine aitti, o da ağaçları kesip satarak İstanbul'a yerleşmiştir.

24 Mart 2000 tarihinde iki jandarma subayı Nurettin köyünden üç kişinin ifadesini almış, şahışlar başvuranı köyden Malazgirt'e taşınırken gördüklerini, köy korucularının ona köyü terk etmesi için baskı yapmadıklarını, evinin korucular tarafından yakılmayıp kötü hava koşulları ve bakımsızlıktan yıkıldığını ve başvuranın sahip olduğu dört-beş hektar arsada otuz bin kavak bulunamayacağını bildirmiştir.

Aynı tarihte jandarma subayları başvuranın Nurettin'deki evinde olay yeri incelemesi yapmıştır. Hazırladıkları raporda evin yakılmış olduğuna dair kanıt bulunmadığını, evin doğal nedenler ve bakımsızlıktan yıkılmış olduğunu, başvuranın sahip olduğu 10,200 m² arsanın iddia edildiği kadar ağaç barındıramayacağını belirtmişlerdir.

Malazgirt Ağır Ceza Mahkemesi, 4616 sayılı şartla Salıverilme, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun'un 1 ř 4. maddesi uyarınca köy korucuları hakkındaki cezai

işlemleri beş yıl erteleme kararı vermiştir. İtiraz olmadığından karar kesinleşmiştir. Ancak karar sanıklara af getirmemiş, beş yıl içinde yeni bir suç işlemleri halinde cezai işlemler yeniden başlatılacaktır.

9 Kasım 2005 tarihinde jandarma subayları başvuranın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yaptığı başvuruda ortaya attığı iddialarla ilgili olarak başvuran ve Nurettin köyünden üç kişinin ifadesini almıştır.

Başvuran ifadesinde; köy korucularının tehditleri neticesinde 1994 yılında köyünü terk ettiğini, ayrıldıktan 15 gün veya bir ay sonra evinin kimliğini ve neden yaptıklarını bilmediği bazı köylülerce yakıldığını belirtmiştir. Devlet görevlilerinin köy korucusu olması için kendisine baskı yapıp yapmadığı sorusu üzerine kimsenin kendisine ve ailesine baskı yapmadığı yanıtını vermiştir. Ayrıca köy korucusu olmayı kabul etmeyenlerin evlerinin yakıldığı iddiasının doğru olmadığını belirtmiştir. Sahip olduğu ağaçların sayısı sorulduğunda başvuran, kardeşi ve kuzeni ile birlikte otuz bin değil, üç bin kavak ağacı olduğunu iddia etmiştir. Başvuran aynı zamanda -kardeşi ve kuzeni ile birlikte- 600 dönüm tarlaya sahip olduğunu ve 1994 yılından beri ekim yapmadığını söylemiştir. Kendinin ve ailesinin bölgedeki terörist faaliyetlerden etkilenip etkilenmediği sorusuna karşılık olarak başvuran, oğlu F.S.'nin PKK'nın aktif bir üyesi olduğunu, yakalanıp on iki yıl hapis cezası çektiğini, bu yüzden PKK'nın ailesini tehdit etmediğini belirtmiştir. Eşinin babasının ise köy korucusu olarak çalışmış olması nedeniyle güvenlik güçlerinin herhangi bir tehdidine maruz kalmamışlardır. Başvuran son olarak 1994-2002 yılları arasında İstanbul'da ikamet ettiğini, sonrasında ise Taşlıçeşme mezarında tarlasında ekim yaparak yaşamını sürdürdüğünü belirtmiştir.

Başvuranla aynı köyde yaşayan Z.T., N.B. ve H.Ç., yetkililerin köylüleri köy korucusu olmaya zorlamadıklarını, aksine köylülerin devletten maaş alabilmek için korucu olmak istediklerini söylemiştir. Ancak başvuran ve ailesi gibi bazı köylüler mali sıkıntılar nedeniyle köyü terk etmişlerdir. Onlara göre başvuran, oğlunun PKK'ya üye olması ve kardeşinin de daha önce köyden gitmesi nedeniyle köyden ayrılmıştı. Başvuranın evinin köy korucuları tarafından yakıldığı iddiası doğru değildir çünkü bir köy korucusu olan başvuranın kayınbabasının kızının evini yakması düşünülemez. Başvuranın evi kötü hava koşulları ve bakımsızlıktan zarar görmüştür. Başvuranın otuz bin kavak ağacına sahip olması mümkün değildir çünkü köyde bu kadar ağaç yoktur. Başvuranın kardeşleriyle paylaştığı 60-70 dönüm tarlası vardır. 2002 yılında Taşlıçeşme mezarına yerleşmiş ve o zamandan beri oradaki tarlası ile uğraşmaktadır. Kimse onu köyden çıkmaya zorlamamıştır. Bu tanıklara göre başvuran ve diğer birkaç köylü biraz para kazanabilmek ümidiyle sözkonusu iddiaları ortaya atmışlardır.

Hükümet son olarak Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Kanunu'nun ("Tazminat Kanunu") 27 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe konulduğunu ve sözkonusu Kanun'un köylerindeki mülklerine dönmeleri engellenen kişilerin sözleşme mağduriyetlerinin giderilmesi için etkili bir yol sağladığına işaret etmiştir.

Bu bağlamda yetmiş altı ilde Zarar Değerlendirme ve Tazminat Komisyonları kurulmuş, terörist faaliyetler veya yetkililerin terörle mücadelesi neticesinde zarara uğrayanlar tazminat talebiyle ilgili tazmin komisyonuna başvuruda bulunabileceklerdir.

Bu komisyonlara başvuranların sayısı halihazırda 204,000'e ulaşmıştır. Birçok köylü uğradıkları zararlar için tazminat elde etmiştir.

HUKUK

I. HÜKÜMET’İN ÖN İTİRAZLARI

Hükümet, 9 Ocak 2006 tarihli ek görüşünde 14 Temmuz 2004 tarihinde çıkarılan Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılama Kanunu (“Tazminat Kanunu”) ışığında iç hukuk yollarının tüketilmediği yönünde bir ön itiraz bildirmiştir. Söz konusu Kanun yetkililerin terörle mücadelesi neticesinde zarara uğramış olan başvuranın Sözleşme mağduriyetlerinin giderilmesi için yeterli bir hukuk yolu oluşturmaktaydı. Bu nedenle Hükümet, iç hukuk yolları tüketilmediğinden başvurunun reddini ve başvuranın yeni iç hukuk yolunu kullanmaya zorunlu tutulmasını Mahkemeden talep etmiştir.

Başvuran Hükümetin itirazına karşı çıkmış ve Mahkemenin kabuledilebilirlik kararından sonra ortaya çıkmış yeni bir hukuk yolunu tüketmeye zorunlu tutulamayacağını savunmuştur.

Mahkeme, 4 Ekim 2005 tarihli kabuledilebilirlik kararında, başvuranın Sözleşme mağduriyetlerine ilişkin etkili çare bulunmadığından Hükümetin iç hukuk yollarının tüketilmediği yönündeki itirazlarını reddetmiş olduğunu anımsar. İtirazın kabuledilebilirlik kararından sonra geldiğini kaydeder. Mahkeme, *Aydın İçyer – Türkiye* (no. 18888/02) kararını takiben başvuruların önemli bir bölümünü Tazminat Kanunu’ndan yararlanmaya zorunlu kıldığını ve Hükümetin iç hukuk yollarının tüketilmediği itirazıyla bu başvurulardan hiçbirinin kabuledilebilir olarak ilan edilmemiş olduğuna işaret eder. Kabuledilebilirlik konusunun AİHS’nin diğerleri yanında 35 §§ 1 ve 4 maddelerine göre yargılamanın herhangi bir safhasında yeniden gözden geçirilebileceği doğrudur (bkz. *Azinas – Kıbrıs* [BD], no. 56679/00). Ancak söz konusu başvurunun yapıldığı tarihten beri geçen süre nedeniyle Sözleşme ve Protokollerinde tanımlanan insan haklarına saygı anlayışı Mahkeme’nin somut dava koşullarında nihai bir karar vermesini gerektirir. Bu nedenle Hükümetin itirazı yargılamanın bu safhasında dikkate alınamaz.

II. AİHS’NİN 3 VE 8. MADDELERİNİN VE 1 NO’LU PROTOKOLÜN 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran Nurettin köyünden zorla tahliye edilmesi, ev ve mallarının güvenlik güçleri tarafından tahrip edilmesi ve köyüne geri dönememesinin ilgili kısmı aşağıda çıkarılan AİHS’nin 3 ve 8. maddeleri ve 1 No’lu Protokol’ün 1. maddesinin ihlaline neden olduğunu iddia etmiştir.

3. Madde

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

8. Madde

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda, zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir.”

1 No’lu Protokolün 1. Maddesi

“Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir.

Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez.”

Başvuran, güvenlik güçleri tarafından aile yurdundan zorla çıkarılması ve mallarının bilerek tahrip edilmesinin mal ve mülk dokunulmazlığı ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkını ihlal ettiğini belirtmiştir. Ayrıca mülkünün tahrip edilmesi ve köyünden çıkarılması olayını çevreleyen şartların insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye ulaştığını iddia etmiştir. Başvuran ayrıca içeriğini avukatlarından öğrendiği 9 Kasım 2005 tarihli ifadesinin doğruluğuna itiraz etmiş ve jandarma görevlilerine hiçbir zaman güvenlik güçleri tarafından tehdit edilmediğini ve evlerin onlar tarafından yakılmadığını söylemediğini iddia etmiştir. Jandarmaya 3,000 ağacı olduğunu da söylememiştir. Başvuru formunda iddia etmiş olduğu gibi kardeşi ile birlikte 30,000 kavak ağacına sahipti. Son olarak başvuran, Z.T., N.B. ve H.Ç.’den alınan ifadelerin dikkatle incelenmesi gerektiği çünkü bu tanıkların köy korucusu olduğu, bu yüzden tarafsız olamayacakları ve ilk iki tanığın cinayet suçlamasıyla yargılanmış olduğunu ileri sürmüştür.

Hükümet, başvuranın şikâyetlerinin gerçeklere dayanmadığını, bunların asılsız olduğunu belirtmiştir. Hükümet, soruşturma yapan makamların bulgular ve birtakım tanıklar tarafından verilen ifadelere dayanarak başvuranın köyünü kendi isteğiyle terk ettiğini ve güvenlik güçlerinin onu gitmeye zorlamadığını savunmuştur. Güvenlik güçleri başvuranın evini veya Nurettin köyündeki herhangi bir evi de yakmamıştır.

Mahkeme, başvuruya neden olan olayların gerçek sebebi hakkında ihtilafla karşı karşıya kalmıştır. Buna göre Mahkemenin öncelikle iddia konusu olayların yaşandığı zaman bölgede hakim olan genel durumu göz önünde bulundurması gerekir. Bu bağlamda bahsedilen dönemde Türkiye’nin olağanüstü hal bölgesinde güvenlik güçleri ile PKK üyeleri arasında şiddetli çatışmaların meydana gelmiş olduğunu gözlemektedir. İki tarafın eylemlerinin sonucu olan karşılıklı şiddet, birçok insanı evlerini terk etmeye zorlamıştır. Ayrıca devlet yetkilileri de bölgedeki nüfusun güvenliğini sağlamak amacıyla bazı yerleşimleri boşaltmıştır (*Doğan ve Diğerleri – Türkiye*, no. 8803-8811/02, 8813/02 ve 8815-8819/02). Ancak Mahkeme benzer birçok davada güvenlik güçlerinin bazı başvuranların ev ve mallarını kasten tahrip ederek onları geçim kaynaklarından mahrum ettiği ve olağanüstü hal bölgesindeki köylerini terk etmeye zorladığını tespit etmiştir (bkz. diğer kararlar arasında *Akdivar ve Diğerleri – Türkiye*, *Karar Raporları* 1996-IV; *Selçuk ve Asker – Türkiye*, *Raporlar* 1998-II; *Menteş ve Diğerleri – Türkiye*, *Raporlar* 1997-VIII; *Bilgin – Türkiye*, no. 23819/94 ve *Dulaş – Türkiye*, no. 25801/94).

Hal böyle iken hem Avrupa İnsan Hakları Komisyonu hem de Mahkemenin daha önce güvenlik güçlerinin kanun dışı olarak vatandaşların mal-mülkünün tahribinin sorumlusu olduğunun iddia edildiği Türkiye’den benzer davalarda gerçeği bulma girişimlerinde bulunduğu belirtilmelidir (bkz. diğer kararlar arasında yukarıda da belirtilmiş *Akdivar ve Diğerleri* ve *Yöyler*; *İpek – Türkiye*, no. 25760/94). Söz konusu davalarda AİHS kuruluşlarını böyle bir faaliyete girişmeye yönelten temel sebep etkili bir yerel soruşturmanın yokluğunda gerçekleri saptamalarının mümkün olmayışdır.

Ne yazık ki Mahkeme sözkonusu davada tanıkları toplayarak kendi imkânlarıyla bir delil tespit uygulamasıyla gerçekleri saptama girişiminde bulunamamaktadır. Ancak Mahkeme olaylardan oldukça uzun bir zaman geçmesi (sözkonusu davada neredeyse 11 yıl) ifade verecek tanıkların bulunmasını daha zor bir hale getirdiği ve olayları detaylarıyla, doğru bir biçimde hatırlaması için tanığın kapasitesini zorladığından böyle bir uygulamanın davanın maddi gerçeklerinin saptanması için yeterli kanıt ortaya koyamayacağı kanısındadır (bkz. *İpek*, yukarıda anılan). Buna göre Mahkeme kararını tarafların sunduğu kanıtlar temelinde oluşturmalıdır (bkz. *Pardo – Fransa*, A Serisi no. 261-B, *Çaçan – Türkiye*, no. 33646/96).

Daha önce kaydedildiği gibi belirtilen zaman diliminde Türkiye'nin güneydoğusunda köylerin boşaltılması ve yıkımı ile ilgili daha önceki bir kısım davalardaki tespitler dikkate alınarak başvuranın köyünden zorla çıkarıldığı ve evinin güvenlik güçlerince yakıldığı iddiası ilk bakışta savunulamaz bulunarak reddedilemez (bkz. diğer içtihatlar yanında tümü yukarıda anılan *Akdivar vd*, *Selçuk ve Asker*, *Menteş vd*, *Bilgin*, *Dulaş*, *Yöyler* ve *İpek* kararları). Ancak Mahkeme için AİHS şartlarına göre gerekli kanıt standardı “makul şüphenin ötesinde” standardıdır ve böyle bir kanıt yeterince güçlü, açık ve uyuşan çıkarımları veya olaya ait benzer çürütülemeyen karineleri izleyebilir (*İrlanda – İngiltere*, Seri A no. 25).

Yukarıdaki değerlendirmeler ışığında Mahkeme, başvuranın suç duyurusunun alınmasını takiben yerel mercilerin iddialarla ilgili bir soruşturma yürütmüş olduğunu gözlemler. Bu bağlamda birtakım kişilerden ifadeler alınmıştır. Başvuranın eşyalarını Nurettin'den Malazgirt'e taşıyan A.K., taşınma günü başvuranın evinin hasar görmemiş olduğunu söylemiştir. Ayrıca ihtilaf konusu olaylarda yer aldıkları iddia edilen altı köy korucusu, Malazgirt Ağır Ceza Mahkemesi'ne verdikleri sözlü beyanda başvuranın iddialarını reddetmiştir. Başvuranla aynı köyden R.G., C.Ç. ve İ.Ö. de başvuranın iddialarının gerçek dışı olduğunu ve kimsenin başvuranı köyünü terk etmeye zorlamadığını iddia etmiştir. Kimse başvuranın evini ateşe de vermemiştir. Ayrıca başvuranın evinin kalıntılarında yapılan olay yeri incelemesi evin yakılmadığını ancak evin doğal nedenler ve bakımsızlık nedeniyle yıkılmış olabileceğini göstermiştir.

Hal böyle iken Mahkeme başvuranın iddia ettiği olaylarla ilgili olarak savcılığa şikâyetle bulunmak için 19 Haziran 1997 tarihine kadar (üç yıldan daha fazla) beklemiş olduğunu kaydeder. Köyü terk ettikten sonra tamamen etkisiz kalmasına ilişkin açıklamada bulunmamıştır. Malazgirt Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan kovuşturmayla dahil olmamasının veya adli mercilere şikayette bulunduktan sonra davasını takip etmemesinin nedenlerini ortaya koymamıştır.

Ayrıca başvuran evinin ve mallarının güvenlik güçleri tarafından yakılmasına ilişkin herhangi bir görgü tanığı ifadesi sunmamıştır. İddia konusu olaylarda yer alan şahısların kimliğine ilişkin herhangi bir bilgi de vermemiştir. Ek olarak başvuran, başka köylülerin ifadeleri gibi, Hükümetin tanıklarının ifadelerini ve ulusal yetkililerin bulgularını çürütebilecek delil sağlayamamıştır. Mahkeme bu bağlamda Hükümet tarafından sağlanan tanık ifadelerinin tutarlı olduğunu ve olay yeri inceleme raporu ile desteklendiğini kaydeder.

Başvuran tarafından yetkililere şikayette bulunmadaki sebebi açıklanmayan gecikme ve tanık ifadelerini hiçbir şekilde çürütememesi ışığında Mahkeme, başvuranın evinin yakıldığı veya köyünden güvenlik güçleri tarafından zorla çıkarıldığını gerekli kanıt standardına ulaşacak şekilde tespit edememiştir.

Başvuranın köyüne dönmesinin engellendiği iddiasına ilişkin olarak Mahkeme, başvuranın köyüne dönüşünün yetkililer tarafından engellendiği yönündeki iddiasını destekleyen herhangi bir bilgi veya delil sağlamamış olduğunu gözlemler. Özellikle Nurettin köyüne dönüşünün ve mülkünü kullanmasının ne zaman ve kimler tarafından engellendiğini açıklamamıştır. Mahkeme bu nedenle başvuranın güvenlik güçleri tarafından köyünü terke zorlandığı ve dönüşünün engellendiği yönündeki iddiasını da destekleyemediği kanaatinde.

Söz konusu zeminin aksine, Mahkeme AİHS'nin 3 ve 8. maddeleri veya 1 No'lu Protokolün 1. maddesinin ihlal edilmediğine hükmetmiştir.

III. AİHS'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, güvenlik güçleri tarafından evinin tahrip edilmesi, zorla yerinden edilmesi ve köyüne geri dönüşünün engellenmesi ile ilgili mücadele etmek için etkili hukuk yollarından mahrum bırakılmasından şikayetçi olmuştur. AİHS'nin ilgili kısmı aşağıya çıkarılan 13. maddesine atıfta bulunmuştur:

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilme hakkına sahiptir.”

Başvuran, şikâyetleri hakkında yetkililerin yeterli soruşturma yapamamasının gösterdiği gibi Sözleşme mağduriyetlerinin giderilmesi için etkili çareler bulunmadığını savunmuştur.

Hükümet, soruşturmada noksan bulunmadığını ve yetkililerin, başvuranın iddialarıyla ilgili kapsamlı bir soruşturma yürütmüş olduğunu savunmuştur.

Mahkeme, yerel adli düzende ne şekilde güvence altına alınmış olursa olsun Sözleşme hak ve özgürlüklerinin içeriğini uygulayacak ulusal düzeyde bir hukuk yolu bulunmasının AİHS'nin 13. maddesinde teminat altına alındığını hatırlatır. Bu nedenle 13. maddenin sonucu, İmzacı Devletlere bu maddedeki Sözleşme sorumluluklarına nasıl uyacakları konusunda bir miktar özgürlük verilmiş olsa da, AİHS bağlamında “savunulabilir bir şikâyet” konusunu ele alıp uygun çözüm sunacak bir iç hukuk yolunun sağlanmasını zorunlu kılmasıdır. 13. maddedeki zorunluluğun kapsamı, başvuranın AİHS bağlamındaki şikâyetinin durumuna göre değişir. Ancak 13. maddede zorunlu tutulan hukuk yolunun hem uygulama hem de kanunda “etkili” olması, özellikle de uygulanmasının imzacı devlet yetkililerinin eylem veya ihmalleriyle haksız bir şekilde engellenmemesi gerekmektedir (*Dulaş ve Yöyler*, ikisi de yukarıda anılan).

Mahkeme, söz konusu davada toplanan delillere dayanarak iddia edildiği gibi evi tahrip edildikten sonra başvuranın köyünden çıkarıldığının veya güvenlik güçleri veya köy korucuları tarafından köye dönüşünün engellendiğinin zorunlu kanıt standardı düzeyinde kanıtlanmadığını hatırlatır. Mahkeme 13. madde şartları tam anlamıyla değerlendirilse bile başka bir şartın ihlalinin maddenin uygulanması için bir önkoşul olmadığını yineler (*Boyle ve Rice – İngiltere*, A Serisi no. 131). Ancak başvuranın AİHS'nin 3 ve 8. maddeleri ve 1 no'lu Protokolün 1. maddesi bağlamındaki müstakil şikâyetleri hakkındaki yukarıdaki tespitlerini dikkate alarak Mahkeme başvuranın ilk bakışta güvenlik güçlerinin görevi kötüye kullandıklarını ortaya koymuş olduğu kanaatine varmamaktadır. Bu bağlamda başvuranın köylülerin ifadeleri veya şikâyetleri ile ilgili olarak yetkililer tarafından yürütülen soruşturmanın sonuçlarının başvuran tarafından çürütülemeyişine atıfta bulunur (bu bağlamda bkz. *Matyar ve Çaçan*, ikisi de yukarıda anılan).

Bahsedilenler ışığında Mahkeme, yukarıda sözü edilen durumun başvuranın etkili çare hakkını ihlal etmediği kanaatindedir.

IV. AİHS’NİN 3, 8 VE 13. MADDELERİ İLE 1 NO’LU PROTOKOLÜN 1. MADDESİ BAĞLAMINDA AİHS’NİN 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuran, Kürt kökenli olması nedeniyle AİHS’nin 6, 8 ve 13. maddeleri ile 1 no’lu Protokolün 1. maddesi bağlamında AİHS’nin 14. maddesi ihlal edilerek ayrımcılığa tabi tutulduğunu öne sürmüştür. 14. madde aşağıdaki şekildedir:

“Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.”

Başvuran, ev ve mallarının tahrip edilmesinin Kürt kökenli olması nedeniyle ayrımcılığa dayanan resmi bir politikanın sonucu olduğunu öne sürmüştür.

Hükümet başvuranın iddialarını reddetmiştir.

Mahkeme, başvuranın iddiasını kendisine iletilen delillerin ışığında incelemiş, ancak asılsız bulmuştur. Bu nedenle AİHS’nin 14. maddesi ihlal edilmemiştir.

YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Hükümetin ön itirazının reddine;
2. AİHS’nin 3 ve 8. maddelerinin ve 1 no’lu Protokolün 1. maddesinin ihlal edilmediğine;
3. AİHS’nin 13. maddesinin ihlal edilmediğine;
4. AİHS’nin 3, 8 ve 13. maddeleri ile 1 no’lu Protokolün 1. maddesi bağlamında AİHS’nin 14. maddesinin ihlal edilmediğine;

KARAR VERMİŞTİR.

İngilizce hazırlanmış, AİHM İç Tüzüğü’nün 77 §§ 2. ve 3. maddeleri uyarınca 15 Şubat 2007 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Santiago QUESADA
Zabıt Kâtibi

Boštjan M. ZUPANČIČ
Başkan